

Wprowadzenie

Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju we wrześniu 2003 r. obchodził 45-lecie swojego istnienia. Jubileusz dał asumpt do zorganizowania merytorycznej konferencji pt. *Wielkoskalowe projekty inwestycyjne jako czynnik podnoszenia konkurencyjności polskiej przestrzeni*, na której została podjęta problematyka ściśle związana z przestrzennym zagospodarowaniem kraju. Taki bowiem cel statutowy przyświeca działalności Komitetu od chwili jego powołania. Patronat honorowy nad konferencją objął Wiceprezes RM i Minister Infrastruktury Marek Pol. Konferencja uzyskała merytoryczne wsparcie w formie sfinansowania ekspertyz przez Rządowe Centrum Studiów Strategicznych i Departament Mieszkalnictwa i Ładu Przestrzennego w Ministerstwie Infrastruktury. Ekspertyzy te stanowią główną podstawę pokonferencyjnej publikacji.

Tematyka konferencji miała za zadanie dokonanie przeglądu strategicznych elementów związanych z konkurencyjnością polskiej przestrzeni. Takimi inwestycjami, z natury rzeczy, są wielkoskalowe projekty inwestycyjne. Wyznaczenie ich w przestrzeni kraju jest wspólnym zadaniem władz państwowych i samorządowych. Dobór tematyki łączył się także z potrzebą zasygnalizowania najistotniejszych wyzwań wobec wejścia Polski do struktur Unii Europejskiej w 2004 r. oraz pilną potrzebą rozpoczęcia prac nad nową koncepcją zagospodarowania przestrzennego Kraju. Należy przypomnieć, że obecnie obowiązująca *Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju* opracowana pod kierunkiem prof. Jerzego Kołodziejskiego jest dokumentem częściowo zdezaktualizowanym. Należy przypomnieć, że prace nad tą koncepcją trwały od 1993 r., a następnie prze dwie kadencje sejmu trwała procedura jej uchwalania do połowy 2001 r.¹ Tak długotrwała procedura siłą rzeczy musiała zdecydowanie odcisnąć swoje piętno na kształcie merytorycznej zawartości ostatecznej wersji.

Nie zmierzamy oceniać walorów tego dokumentu i roli, jaką odegrał w tworzeniu podstaw planowania w warunkach gospodarki rynkowej. Jego pozytywny wpływ jest bowiem bezsporny. Wiele zawartych

¹ *Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju*, M.P. nr 26 z 16 sierpnia 2001, poz. 432.

ustaleń, paradygmatów, wizji ma swoje ścisłe odniesienie do strategii rozwoju województw, a także w obecnej generacji planów zagospodarowania przestrzennego województw opracowanych w latach 2002/2003. Jednak nowe uwarunkowania zewnętrzne, duża ich dynamika, przystąpienie do Unii Europejskiej i potrzeba włączenia się Polski do ogólnoeuropejskiej dyskusji na temat zwartości terytorialnej wraz z potrzebą aktywnego uczestnictwa Polski w tworzeniu wizji przestrzennego zagospodarowania poszerzonej Europy każe, jak najpilniej podjąć prace nad nowym dokumentem. Dokument powinien przedstawiać zwartą wizję zagospodarowania przestrzennego Polski. Prezentować w przekonujący sposób nasze narodowe interesy w nowym układzie politycznym jednoczącej się Europy w warunkach presji gospodarki globalnej. Zakończenie prac powinno nastąpić do lipca 2006 r., w którym rozpoczyna się nowy cykl planowania i finansowania wspólnotowej polityki kohezyjnej, strukturalnej i regionalnej. Wiele wydarzeń, jakie miały miejsce na świecie od czasu 11 września 2001 r., każe spojrzeć na problemy zagospodarowania przestrzennego w innej perspektywie. Wszystko to było temem refleksji i wypowiedzi autorów referatów i dyskutantów. Mamy nadzieję, że RCSS przekształcające się w NCSS wspólnie z KPZK PAN podejmie to wyzwanie.

Układ Biuletynu odpowiada prezentowanym na konferencji blokom tematycznym. Pierwszy artykuł jest wprowadzeniem do dyskusji i zarysem wyzwań, przed jakimi stoją polska przestrzeń i polski rząd. Autorzy A. Stasiak i T. Markowski charakteryzują najważniejsze wyzwania dla polskiej przestrzeni wobec procesów integracji z UE. E. Szelińska – dyrektor Departamentu Ładu Przestrzennego w Ministerstwie Infrastruktury występowała w imieniu wiceministra Marka Bryxa, którego referat dotyczył prawnych i finansowych aspektów rewitalizacji polskich miast. Opracowanie stanowi ważne tło dla kolejnego opracowania – Z. Zuziaka pt. *Wielkoprzestrzenne projekty inwestycyjne w strefach śródmiejskich na przykładzie miasta Krakowa*. Jest on doskonałą ilustracją historii projektowania wielkiego centrum komunikacyjno-handlowo-usługowego na terenach przykolejowych, konfliktów wokół projektu, zmian decyzji, zmian inwestorów i prób zarysowania przyczyn, dla których wielkoskalowy projekt w Krakowie nie ma szczęścia do realizacji. Jest to bardzo pouczająca lektura zarówno dla urbanistów, polityków i prawników, jak i dla zainteresowanych samorządów lokalnych wielkich miast zamierzających w przyszłości zabiegać o środki wsparcia na podobne projekty z UE i co ważniejsze, że Polska jako członek Unii będzie miała dostęp do środków na restrukturyzację miast, obecnie ulokowanych w

programie URBAN. Artykuł P. Lorensa *Tożsamość a autentyzm przestrzeni publicznej współczesnych wielkoskalowych założeń urbanistycznych* jest interesującym i uporządkowanym wywodem na temat przestrzeni publicznej.

Kolejne opracowania dotyczą układów transportowych, tj. systemów drogowych, transportu lotniczego, portów morskich i kolei. (S. Szwankowski – *Wielkoskalowe projekty inwestycyjne jako czynnik podnoszenia konkurencyjności polskich portów morskich*; A. Ruciński – *Inwestycje infrastrukturalne transportu lotniczego jako czynnik podnoszenia konkurencyjności polskiej przestrzeni*; T. Parteka – *Transeuropejskie sieci transportowe w kształtowaniu konkurencyjnej przestrzeni europejskiej i polskiej*; D. Załuski – *Nowe oblicze kolei*) Każdy z tych problemów jest szeroko rozważany w kontekście europejskim i globalnym, a każdy artykuł zawiera ważne autorskie sugestie dla polityki przestrzennego zagospodarowania kraju.

Do Biuletynu włączono 3 głosy w dyskusji będące osobistymi refleksjami autorów na tle tematyki konferencji. Rezultaty prezentacji i debaty podsumował D. Drzazga dając czytelnikowi obraz przebiegu konferencji i wątków podnoszonych w dyskusji oraz zestaw sformułowanych rekomendacji pod adresem centralnych organów związanych z planowaniem przestrzennym.

Konferencja pozwoliła na sformułowanie stanowiska KPZK wobec procesu rozkładu służb planowania przestrzennego. Załączone stanowisko było rozesłane do wszystkich uczestników konferencji oraz przesłane na ręce Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego, Prezesa Rady Ministrów – Leszka Millera, Marszałka Sejmu – Marka Borowskiego, Marszałka Senatu – Longina Pastusiaka oraz Wiceprezesa RM. i Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, (członka KPZK PAN) – Jerzego Hausnera. Uznaliśmy, że dokument ten także powinien znaleźć swoje miejsce w tej publikacji.

Jubileusz był także okazją do wspomnień. Warto podkreślić, że z okazji jubileuszu profesor Ryszard Domański – Przewodniczący KPZK PAN w latach 1990–1998 został odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, a profesor Andrzej Stasiak wieloletni wiceprzewodniczący KPZK – Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski. Dekoracji w imieniu Prezydenta RP dokonał Wiceprezes PAN – profesor Jan Strelau.

Tadeusz Markowski
Andrzej Stasiak
Andrzej Malinowski